

## Можливості використання різних видів реєстрів у судово-експертній діяльності

Дарія Гуріна,

канд. юрид. наук, Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4613-8561>, e-mail: dariya.gurina17@gmail.com

*Проаналізовано актуальні питання, переваги й особливості використання реєстрів у судово-експертній діяльності в Україні та європейських країнах.*

**Ключові слова:** реєстр; електронний реєстр геномної інформації людини; єдиний реєстр зброї; судово-експертна діяльність; кримінальне процесуальне законодавство.

## The Usage Possibilities of Different Registries in Forensic Practice

Dariia Hurina

*This article has analyzed current issues, advantages, and peculiarities of registries usage in Ukraine and European countries forensic practices.*

**Keywords:** registry; Electronic Human Genome Information Registry; Unified Firearms Registry; forensic practice; criminal procedural legislation.

Реєстри відіграють важливу роль у судово-експертній діяльності. Реєстри можна розглядати як організовані бази даних, які використовують для зберігання, дослідження й відстеження різних типів доказів, інформації та даних, пов'язаних із розслідуваннями, судово-експертним дослідженнями тощо.

Станом на сьогодні в Україні доволі актуальним залишається питання впровадження електронного реєстру геномної інформації людини з метою ідентифікації осіб, які вчинили кримінальні правопорушення; розшуку осіб, зниклих безвісти; ідентифікації невпізнаних трупів людей, їхніх решток і частин тіла людини; ідентифікації осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе. Також важливе місце посідає єдиний реєстр зброї, розроблений насамперед із метою врегулювання процесів обігу й реєстрації зброї. Фахівці прогнозують позитивний вплив від запровадження єдиного реєстру зброї як на облік усіх процесів, пов'язаних із використанням зброї, так і на безпекову ситуацію в країні загалом. Зрештою використання такого реєстру в Україні сприятиме покращенню контролю, безпеки й регулюванню обігу зброї з метою забезпечення громадськості та підтримання правопорядку.

Практика використання реєстрів ДНК у європейських країнах різниться, оскільки кожна країна має власну правову та нормативну базу щодо баз даних ДНК. Однак існують певні загальні принципи, яких дотримують усі європейські країни, коли йдеться про використання реєстрів ДНК. До них належать:

- 1) кримінальні розслідування. Реєстри ДНК в європейських країнах переважно використовують для кримінальних розслідувань. Геномна інформація, отримана з доказів на місці злочину, підозрюваних і засуджених злочинців, зберігається в базі даних, її можна порівнювати для ідентифікації потенційних збігів або підозрюваних. Інформацію, що зберігається в реєстрі ДНК, не використовують з іншою метою (наприклад, медичною або дослідницькою) без явної згоди залучених осіб;
- 2) національне законодавство. Кожна європейська країна має власне законодавство, яке регулює створення, функціонування та використання реєстрів ДНК. Ці закони визначають мету, обсяг і процедури збирання, аналізування та зберігання зразків і геномної інформації людини;
- 3) суворий захист даних і конфіденційність. Європейські країни надають пріоритет захисту персональних даних і права на конфіденційність. Реєстри ДНК мають відповідати законам про захист персональних даних, забезпечуючи зберігання геномної інформації окремих осіб з обмеженим доступом і належними заходами;

- 4) політика збереження та видалення. Європейські країни зазвичай мають політику збереження та видалення геномної інформації. Тривалість зберігання геномної інформації різна в різних країнах: деякі зберігають її безстроково для засуджених правопорушників, а інші встановлюють часові обмеження для різних категорій осіб;
- 5) етичні міркування. Європейські країни загалом дотримують етичних принципів у використанні реєстрів ДНК (інформована згода на взяття зразків, прозорість у використанні профілів ДНК і повага до індивідуальної автономії та прав на конфіденційність).

Із метою імплементації в європейське законодавство в нашій країні прийнято Закон України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» від 09.07.2022 р. № 2391-IX, який визначає правові засади оброблення геномної інформації людини з метою її державної реєстрації в Україні [1]. Якщо проаналізувати законодавство у цій сфері, можна зробити висновок про неузгодженість цього Закону із чинним кримінальним процесуальним законодавством, оскільки Кримінальний процесуальний кодекс України не містить норм, що регулюють використання обліків і реєстрів під час досудового розслідування [2]. Тож убачаємо, що одне з нагальних завдань у цьому аспекті сьогодні — це внесення змін до кримінального процесуального законодавства з метою узгодження нерозв'язаних питань у цій сфері.

Щодо єдиного реєстру зброї, то створення реєстру зброї у будь-якій державі завжди спричиняє дискусію про його доцільність, оскільки думки щодо його ефективності, проблем конфіденційності та потенційного впливу на законних власників зброї різняться. Існування та специфіка такого реєстру здебільшого залежить від законодавчої бази у сфері обігу зброї у відповідній країні. Водночас беззаперечними потенційними перевагами створення такого реєстру є:

- 1) у сфері правоохоронної діяльності і громадської безпеки реєстр дає змогу органам влади мати повну інформацію про власників вогнепальної зброї, що може допомогти в розслідуванні, запобіганні правопорушенням і убезпеченні громадськості;
- 2) у сфері ліцензування та дозволів реєстр може сприяти видачі та управлінню ліцензіями й дозволами на володіння вогнепальною зброєю, даючи змогу органам влади відстежувати, хто має право на зброю;
- 3) у сфері державної політики та досліджень реєстр може надавати інформацію управлінцям і дослідникам для аналізу тенденцій, моделей і статистичних даних, пов'язаних із володінням, використанням та інцидентами з вогнепальною зброєю. Ця інформація може бути корисною для розроблення науково-обґрунтованої політики держави в цій сфері.

Аналізуючи норми Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ, затвердженого наказом МВС України від 10.01.2022 р. № 2, необхідно звернути увагу на те, що метою оброблення інформації в єдиному реєстрі зброї є ідентифікація предметів або вибухових матеріалів; автоматизація процесів інформаційного, довідкового, організаційного й технологічного забезпечення у сфері обігу предметів і вибухових матеріалів, фіксування фактів викрадень та втрат предметів і вибухових матеріалів; забезпечення державою ефективного контролю у сфері обігу предметів та вибухових матеріалів, запобігання викраденням і втратам предметів та вибухових матеріалів; сприяння своєчасності прийняття управлінських рішень у сфері обігу предметів і вибухових матеріалів та за фактами викрадень і втрат предметів та вибухових матеріалів.

Отже, основними можливостями використання різних видів реєстрів у судово-експертній діяльності є:

- 1) управління об'єктами. Реєстри допомагають фахівцям ефективно керувати фізичними й цифровими даними. Кожному об'єкту можна надати унікальний ідентифікатор і відслідковувати його з моменту отримання (вироблення) до остаточного

видалення (знищення). Це гарантує підтримання ланцюжка зберігання, що є критично важливим для збереження цілісності доказів, а наявність централізованого сховища інформації спрощує процес дослідження;

- 2) ланцюжок зберігання. Реєстри мають вирішальне значення для підтримання ланцюга зберігання, у якому закріплено інформацію про те, хто мав доступ до об'єктів на кожному етапі зберігання;
- 3) співпраця. Реєстри можуть полегшити співпрацю між судово-експертними установами, правоохоронними органами й іншими фахівцями, забезпечуючи централізовану платформу для обміну та доступу до інформації, пов'язаної із провадженнями;
- 4) аналіз даних. У деяких випадках реєстри можна використовувати для аналізу тенденцій або моделей злочинної діяльності. Це може сприяти розробленню стратегій запобігання правопорушенням, науково-обґрунтованій політиці держави у сфері обігу зброї тощо;
- 5) навчання й освіта. Реєстри можуть слугувати навчальними інструментами для підготовки судових експертів як реальні приклади та тематичні дослідження для навчальних цілей;
- 6) відповідність і стандартизація. Реєстри можуть допомогти забезпечити відповідність судово-експертної діяльності визначеним стандартам і правилам, підвищуючи довіру до процесу дослідження.

Отже, реєстри — важливий інструмент судово-експертної діяльності. Вони допомагають забезпечити точність, надійність і цілісність процесу судово-експертного дослідження, одночасно забезпечуючи систематичний і організований підхід у цій сфері.

#### ***Перелік джерел посилання***

1. Про державну реєстрацію геномної інформації людини : Закон України від 09.07.2022 р. № 2391-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2391-20#Text> (дата звернення: 04.09.2023).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 04.09.2023).
3. Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ : затв. наказом МВС України від 10.01.2022 р. № 2 (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-22#Text> (дата звернення: 04.09.2023).

### **Судові експертизи у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані зі збройною агресією проти України**

***Ігор Давиденко,***

Харківський НДЕКЦ МВС України, м. Харків, Україна

*Здійснено огляд стану експертного забезпечення розслідування злочинів, пов'язаних із російською збройною агресією проти України, що провели фахівці Харківського НДЕКЦ МВС. Визначено типові завдання й особливості проведення судових експертиз, які найчастіше призначають у кримінальних провадженнях за цією категорією злочинів.*

***Ключові слова:** кримінальне провадження; криміналістика; судова експертиза; воєнні злочини; завдання судових експертиз.*

### **Forensic examinations in criminal proceedings on crimes related to armed aggression against Ukraine**

***Igor Davydenko***

*The author reviews the status of forensic expert support for investigation of crimes related to the Russian armed aggression against Ukraine based on performance indicators of Kharkiv SRFC of the MIA of Ukraine.*